mensch onwaarheid zou hebben gedacht, kan toch niet worden aangenomen.

Weliswaar stelt prof. Visscher de natuurvolkeren en den mensch vóór den val allerminst op één lijn.

Hij erkent, „dat deze verhouding tot de dieren bij deze stammen samen(hangt) met hun animistisch pantheistisch natuurgevoel en als zoodanig hemelsbreed verschillend (is) van den mensch in den staat der rechtheid" (blz. 91).

„Maar" — zoo laat hij er onmiddellijk op volgen — „het is volstrekt niet onmogelijk, dat deze in nog veel teederder relatie tot de natuur heeft gestaan".

Het is niet onmogelijk, meent hij.

Derhalve is hij er niet zeker van.

En op wat niet zeker is, kan hij onmogelijk een bewijs laten rusten.

Als prof. Visscher wat sterker zijn fantasie had ingebonden en wat minder zijn apart boekje had geraadpleegd, zou hij nuchterder tegenover dit probleem hebben gestaan.

De sprong van de natuurvolkeren naar den Paradijsmensch is toch altijd grooter, dan die van den mensch, welke uit genade bij de bijzondere openbaring Gods leeft en den mensch vóór den zondeval.

De rechtvaardige kent het leven van zijn beest, zegt de Spreukendichter.

Ik geloof dan ook, dat die het beter zal kennen dan de natuurmensch, die door gemis aan bijzondere genade en door terugtrekking van de algemeene genade den weg der verdierlijking is opgegaan.

En ik betreur het zeer, dat prof. Visscher dit niet scherp in het oog heeft gehouden.

Hij stelt tegenover elkander natuur- en kultuurmensch.

Hij had tegenover elkander moeten stellen natuurlijk en geestelijk mensch.

En meer speciaal: de mensch, die van de bijzondere openbaring Gods, aan het geslacht van Noach geschonken, zich hoelanger hoemeer verwijderde, zoodat hij de grens tusschen zichzelf en het dier niet meer kon onderscheiden en aan het dier de eigenschappen van zichzelf toekende, tot persoonlijkheid denken en spreken toe en de mensch, die door de genade van Christus geleerd heeft, dat hij een koningsmensch is en dat in Christus aan hem alle dingen, ook het dier onderworpen zijn.

Prof. Visscher heeft mensch en dier dichter tot elkander gebracht dan met de Schrift in de hand gerechtvaardigd kan worden.

Het Paradijsverhaal spreekt nergens van een „intieme betrekking", van een groote gemeenzaamheid, van een zeker soort „geestelijke" verwantschap tusschen mensch en dier.

Maar het legt juist op het krachtigst klem op den afstand tusschen mensch en dier.

Dit is een niet te verdoezelen waarheid: „En God zeide: laat Ons menschen maken naar Ons beeld en naar Onze gelijkenis en dat zij heerschappij hebben over de visschen der zee en over het gevogelte des hemels en over het vee en over de geheele aarde en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt" (*Gen.* 1:26).

Natuurlijk was er harmonie in de oorspronkelijke schepping.

Maar een harmonie, die heerschappij niet uitsloot.

De mensch in het Paradijs wist zich hoog verheven boven het dier.

God had het hemzelf aangezegd. (Gen. 1:28).

Hij stelde hem door het namen geven van de dieren ook in de gelegenheid om deze bewuste meerderheid te doen blijken.

In dit opzicht keert prof. Visscher het Paradysverhaal onderst boven.

Het spijt ons zeer, dat wij dit zoo uitdrukken moeten.

Maar de waarheid gaat bovenal.

Ja, wel beschouwd, neemt prof. Visscher een standpunt in, dat nog beneden dat der natuurvolken wegzinkt.

Wanneer het bij hen gaat over onderhandelingen met dieren — prof. Visscher geeft er op blz. 90 en 91 eenige voorbeelden van, dan laten zij het initiatief toch altijd van den mensch uitgaan.

Maar prof. Visscher laat het van het slangenbeest uitgaan.

Het slangenbeest „sprak" het eerst.

Het dier knoopte onderhandelingen aan.

En dat dier scheen zelfs aardig in de dogmatiek thuis. Prof. Visscher konstateert: „De mensch had in zijne gemeenschap met het goddelijke Wezen van doen met „den Heere God". Maar de slang vermijdt zorgvuldig dien bonds-Naam, als wilde zij den mensch de bijzondere bondsbetrekking, die in den omgang tusschen God telkens weer opnieuw geopenbaard werd, doen vergeten aan de vrouw". (blz. 94, 95).

Men beproeve zich eens voor te stellen, hoe de slang dit verschil tusschen „Heere God" en alleen „God" voor de vrouw moeten hebben uitgedrukt zonder woorden, zonder hoorbare stem.

Moet prof. Visscher hier niet uitkomen bij de beruchte „hoogere werkelijkheid"?

Even verder leest men: „In negatieven vorm herhaalt de slang nog eenmaal woordelijk de eens gedreigde straf door tot de vrouw te zeggen: „gij zult den dood niet sterven"." (blz. 97)

Hoe moet dat toegegaan zijn?

Een woordelijk herhalen zonder uit gesproken woorden!!!

En hoe moet de slang dat negatieve hebben uitgedrukt?

Een tipje van den sluier wordt door prof. Visscher opgelicht, als hij zegt: „Het geestelijk oog dezer slang deed een verstoenenden invloed op haar uitgaan, zoodat zij gekluisterd bleef aan de plaats, waar zij deze haar zoo geheel vreemde taal beluisterde". (blz. 97).

Heeft dan deze slang misschien niet met den mond, maar met een „geestelijk oog" gesproken?

Was het dus oogentaal?

Waar zat dat „geestelijk oog"?

Straalde het door het natuurlijk oog uit of had het een afzonderlijke plaats?

Wij willen den lust tot schertsen, welke bij ons bovenkomt, onderdrukken, ofschoon de gelegenheid als het ware er toe noodt.

Niet gaarne zouden wij echter den schijn wekken, alsof wij den ernst der zaak uit het oog verloren.

Evenwel moet men zich erover verwonderen, dat een scherp denker als prof. Visscher zich in zulke ongerijmdheden verstrikte.

En toch kan het weer niet verwonderen.

Dat komt ervan als men de Schrift niet haar eigen uitlegster laat zijn.

Dat komt ervan als men voor de oplossing van een machtig Schriftprobleem alle heidenen te hulp roept en met de diepst gezonkenen onder hen het eerst te rade gaat.

Zelfs een hoogleeraar, al is hij nog zoo Gereformeerd, behoort te bidden en te waken om zich onbesmet te bewaren van ongeloofstheorieën, waarmee hij dagelijks omgaat.

Dat zeg ik niet alleen tot prof. Visscher.

Dat zeg ik onder meer en niet in de laatste plaats ook tot mijzelf.

Verwording.

In Duitschland wordt op het oogenblik een proces gevoerd, dat luider waarschuwt dan tien boet predikaties.

Ouders trokken zich van toezicht op hun minderjarige kinderen niets aan.

Die kinderen gaven zich over aan bacchanaliën.

Meisjeseer werd geschonden.

Moord en zelfmoord werden gepleegd.

En in plaats, dat het publiek ervan gruwt, toont het een ongezonde belangstelling.

Een der beklaagden had een ovatie van een groote menschenmenigte in ontvangst te nemen, het rijtuig waarin hij zich bevond werd vol bloemen geworpen en slechts na geruimen tijd kon hij het rechtsgebouw bereiken.

Te erger is dit, omdat naar men van alle kanten verzekert, dit geval niet op zichzelf staat.

In andere wereldsteden, ook in kleinere plaatsen, zouden zulke dingen ook gebeuren, al vallen er niet altijd dooden.

Rotte plekken in onze moderne kultuur zijn hierdoor onbarmhartig blootgelegd.

De vrije opvoeding, welke niet anders inhoudt dan gemakzucht der ouders, brengt een misdadig geslacht groot.

Laat tenminste de christenmensch er walging voor hebben!

Laat het zijn ijver om een eigen kultuur te bouwen verhoogen!

Want de moderne kultuur gaat even zeker te gronde als het Romeinsche rijk te gronde ging.

Zorgen dan de christenen ervoor met een nieuwe kultuur gereed te zijn.

Zij zijn immers het zout der aarde?

Het zout ook van een waarachtige kultuur?

De Olympische spelen.

Er valt niet aan te denken om de circulaires, welke ons worden toegezonden, in ons blad op te nemen.

Men roepe daarvoor de gastvrijheid van onze politieke bladen en onze plaatselijke kerkelijke pers in.

Een uitzondering maken wij echter voor het schrijven, dat namens de Generale Synode van Groningen om plaatsing vroeg.

Het is van den volgenden inhoud:

> Bij de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te Groningen, kwam een adres in van de zeven Kerken van Amsterdam en omgeving, die zich aangorden tot evangelisatie-arbeid onder eventueele bezoekers van de Olympische spelen. Door deze kerken is eene commissie benoemd om maatregelen voor te bereiden voor de uitvoering van de taak der kerken, binnen welker ressort de Olympische spelen dit jaar zullen worden gehouden.
>
> Deze taak zal eene zeer groote zijn, eene dubbele, en inspanning vragen van alle krachten. Een taak om te bewaren en eene om te evangeliseeren. Duidelijk staat de commissie voor oogen, wat zij zal hebben te doen; reeds stippelde zij richtlijnen uit voor haar arbeid. Zij deed hiervan mededeeling in een circulaire aan de kerken, verzonden in Juli 1927. De Generale Synode was niet minder overtuigd van de dure roeping der kerken met het oog op wat ons land en vooral Amsterdam wacht gedurende een viertal maanden. Zij oordeelde, dat al de Gereformeerde Kerken in Nederland aan den arbeid der zeven Kerken hebben deel te nemen. Hoe zij dat zullen kunnen? **Door in het gebed** in het midden der gemeente wijsheid, kloek beleid, gaven en krachten van den Heere te vragen voor hen, die dit moeielijk werk zullen hebben te werken, en daar deze arbeid veel geld zal kosten, **haar finantieelen steun** te bieden.
>
> De Synode besloot haar ingenomenheid met den voorgenomen arbeid uit te spreken en alle de kerken op te wekken met **krachtigen geestelijken en finantieelen steun** deel te nemen in dat veelomvattend werk, en dit te doen door **een woord van opwekking rechtstreeks uitgaande van de Synode aan de kerkeraden.**
>
> En opdat de leden onzer kerken zouden zijn voorbereid, wanneer hun steun **door een te houden collecte** zal worden gevraagd, besloot de Synode van dit opwekkend woord afschrift te zenden aan onze kerkelijke bladen.
>
> Dat **dan de saamwerkende kerken en haar commissie mogen worden bemoedigd door een gestadig toevloeien van de bencodigde gelden uit de collecten.**
>
> Dat in de gezinnen en in de openbare samenkomsten der gemeente, al de dagen en maanden van het verblijf en bedrijf van die spelen in het midden van ons volk, deze evangelisatie-arbeid in de gebeden worde gedacht.
>
> Dat de Heilige Geest hen leide, die zich aangorden tot dezen arbeid in Gods Koninkrijk en dat worde gezegend hun vlijt. Dan zal, indien het gebed niet vertraagt, ook de milde gave niet achterblijven!
>
> Namens de Generale Synode voornoemd,
> K. DIJK, praeses.
> J. J. MIEDEMA, assessor.
> G. KEIZER, 1e scriba.
> J. P. KLAARHAMER, 2e scriba.
>
> Januari 1928.

Mogen onze kerken zonder uitzondering hieraan gevolg geven.

Deze zaak is niet alleen voor Amsterdam van belang, maar voor heel Nederland.

Ook andere christenen hebben de hand aan den ploeg geslagen.

Met hen moet samenwerking worden gezocht.

Toch mag daarin de aktie onzer kerken niet ondergaan.

Zij moet haar zelfstandigheid bewaren.

Het staat te vreezen, dat een stroom van ongerechtigheden over onze hoofdstad zal stuwen.

Daartegen moet zoo mogelijk een dam worden opgeworpen.

Maar niet alle bezoekers van de Olympische Spelen komen met min eerzame bedoelingen naar ons land.

Hen in kennis te brengen met het zuivere Calvinisme is een taak, voor onze kerken weggelegd.

Die taak kan geen ander van ons overnemen.

Die moeten wijzelf volvoeren.

Men zorge daarom, dat wij niet door gebrek aan geld onze zelfstandigheid moeten prijsgeven.

Wie weet, hoeveel zaad zal worden gestrooid, dat met een eeuwigheidsoogst wordt bekroond.

Laten onze kerken niet te lang wachten met een kollekte te houden.

Hoe eer de zeven kerken, die de handen hebben ineengeslagen, weten over welk bedrag zij kunnen beschikken, des te beter kunnen zij maatregelen treffen.

Zou het zoo onmogelijk zijn, dat alle kollekten in de eerste helft van Maart of vroeger bij de kommissie binnenkwamen?

Het is ook hier als in zoo menig geval: de zaak des Kenings heeft haast.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

Bij Jules Verne's honderdsten geboorte-dag.

De vorige week (8 Febr.) was het 100 jaar geleden, dat de bekende Fransche schrijver Jules Verne te Nantes geboren werd. In verband met dat, alom in de pers herdachte, feit, willen we ook in deze rubriek een artikel wijden aan de beteekenis van den merkwaardigen letterarbeid van dezen veelgelezen Auteur, al is het dan, dat zijn werk niet tot de literatuur in strikten zin behoort. Zelfs is Jules Verne als scheppend kunstenaar min of meer mislukt. Want zijn literaire aspiraties, die hij dankte aan den omgang met mannen als Dumas, Véron c.d. en die zich uitten in toonelstukken en verzen, bleven vrijwel onopgemerkt en voor zijn novellistischen arbeid kon hij in 't eerst in 't geheel geen uitgever vinden. Pas toen hij als schrijver een anderen koers uitging met z'n „Cinq semaines en ballon" (in 't Nederlandsch vertaald onder den titel „Vijf weken in een luchtballon"), dat in 1863 verscheen, kwam zijn opgang en dien dankte hij ook toen niet aan de literaire qualiteiten van zijn werk.

Toch lijdt het voor mij geen twijfel, dat Jules Verne een plaats inneemt in de literatuur-geschiedenis, zij het dan niet om de eigenschappen, dan toch om de richting van zijn werk. Daarom is m.i. ook een artikel over zijn werk in deze rubriek niet misplaatst.

Men kent, stellig ook uit eigen lectuur, het karakter van Jules Verne's boeken.

Hij was opgeleid voor jurist en volbracht ook zijn juridische studiën. Maar zijn belangstelling ging naar geheel andere dan juridische quaesties uit, ze richtte zich op het terrein van het natuurwetenschappelijk onderzoek, de techniek (toen in